

นวัตกรรมการจัดการความเสี่ยงของฝ่ายงานอาคารสถานที่ในสถาบันอุดมศึกษาของรัฐ

Risk Management Innovation of Premises Department in Public Higher Education Institutions

เกริกฤทธิ์ ตั้งวงษ์อุทัย¹, อธิวัช สิริวาริสรา² และศุภวัฒน์ สุขะปรเมษฐ³

Kerkrat Tangvonguthai¹, Athithat Sirawarisara² and Supawat Sukhaparamate³

¹ นักศึกษาปริญญาเอก หลักสูตรการจัดการสุขภัณฑ์ วิทยาลัยนวัตกรรมการจัดการ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลรัตนโกสินทร์

² อาจารย์ประจำหลักสูตรการจัดการสุขภัณฑ์ วิทยาลัยนวัตกรรมการจัดการ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลรัตนโกสินทร์

³ อาจารย์ประจำหลักสูตรการจัดการสุขภัณฑ์ วิทยาลัยนวัตกรรมการจัดการ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลรัตนโกสินทร์

¹ Doctor of Management Program College of Innovation Management Rajamangala University of Technology Rattanakosin

² Lecturer of the Doctor of Management Program College of Innovation Management Rajamangala University of Technology Rattanakosin

³ Lecturer of the Doctor of Management Program College of Innovation Management Rajamangala University of Technology Rattanakosin

E-mail : kerkrat.tan@rmutr.ac.th¹, athithat.sir@rmutr.ac.th², supawat.suk@rmutr.ac.th³

Received: Aug. 27,2024; Revised: Sep. 17,2024; Accepted: Sep. 20,2024

บทคัดย่อ

บทความวิจัยฉบับนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อพรรณนาถึงบทบาทหน้าที่ของฝ่ายงานอาคารสถานที่ในสถาบันอุดมศึกษาของรัฐ 2) เพื่อวิเคราะห์ปัจจัยเสี่ยงของฝ่ายงานอาคารสถานที่ในสถาบันอุดมศึกษาของรัฐ และ 3) เพื่อนำเสนอรูปแบบนวัตกรรมการจัดการความเสี่ยงของฝ่ายงานอาคารสถานที่ในสถาบันอุดมศึกษาของรัฐ โดยเป็นการวิจัยแบบผสมผสาน (Mixed Method Research) ที่มีการวิจัยแบบเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยใช้วิธีการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) จากกลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ตามตำแหน่งที่ดูแลฝ่ายงานอาคารสถานที่ระดับผู้บริหารและระดับหัวหน้างาน จำนวน 14 คน จากมหาวิทยาลัยของรัฐในจังหวัดนครปฐม จำนวน 7 แห่ง โดยการเลือกกลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญแบบเจาะจง ด้วยวิธีการกำหนดคุณสมบัติ มีขอบเขตเนื้อหาตามการจัดการความเสี่ยงขององค์กร COSO ERM แบ่งออกเป็น 5 องค์ประกอบ กับ 20 หลักการ ใช้การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงประเด็น (Thematic Analysis) และการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) สำหรับข้อมูลเชิงคุณภาพ วิธีการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) ผู้วิจัยใช้แบบสอบถาม (Questionnaire) เป็นเครื่องมือรวบรวมข้อมูล โดยประชากรศึกษาจำนวน 160 คน ผู้วิจัยใช้ประชากรทั้งหมดในการศึกษา มีขอบเขตด้านเนื้อหาเป็นการวิเคราะห์ปัจจัยเสี่ยงด้านปฏิบัติการ วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติเชิงพรรณนา

ผลการวิจัยพบว่า ฝ่ายงานอาคารสถานที่ในสถาบันอุดมศึกษาของรัฐมีบทบาทและหน้าที่ที่สำคัญในการจัดการความเสี่ยง สามารถนำแนวคิดการจัดการความเสี่ยงขององค์กร COSO ERM (2017) ทั้ง 5 องค์ประกอบมาใช้ในหน่วยงาน คือ 1) การกำกับดูแลและวัฒนธรรม 2) กลยุทธ์และการกำหนดวัตถุประสงค์ 3) ผลการปฏิบัติงาน 4) การสอบทานและการแก้ไขปรับปรุง 5) สารสนเทศการสื่อสารและการรายงานมาประยุกต์ใช้ในหน่วยงาน ปัจจัยเสี่ยงในด้านปฏิบัติงานอยู่ในระดับความเสี่ยงน้อยที่สามารถรับได้ ควรพยายามลดความเสี่ยงให้อยู่ในระดับที่น้อยลงต่อไป และรูปแบบของนวัตกรรมการจัดการความเสี่ยง มีองค์ประกอบที่สำคัญ ดังนี้ คือ 1) นโยบาย (Policy) 2) องค์ความรู้ (Knowledge) และ 3) เทคโนโลยี (Technology) ซึ่งส่งผลทำให้ความเสี่ยงในด้านปฏิบัติงานในภาพรวมอยู่ในระดับความเสี่ยงน้อยที่สามารถยอมรับได้

คำสำคัญ: นวัตกรรม การจัดการความเสี่ยง ฝ่ายงานอาคารสถานที่ สถาบันอุดมศึกษาของรัฐ

Abstract

This study aimed to (1) describe the roles and responsibilities of the Premises Department within public higher education institutions, (2) analyze the risk factors associated with this department, and (3) propose an innovative risk management model tailored to the Premises Department. The research employed a mixed-method approach, integrating both qualitative and quantitative methodologies. The qualitative aspect involved in-depth interviews from a sample group according to the position of building management at executive and supervisory levels, totaling 14 people from 7 public higher education institutions in Nakhon Pathom Province, by selecting a specific sample group., structured around the COSO ERM (2017) framework, which comprises five components and 20 principles. Thematic analysis was applied to interpret the qualitative data. The quantitative aspect involved administering a questionnaire survey to a sample group by accidental sampling method, 150 people from the population of 160 people, aimed at identifying and assessing operational risk factors. Descriptive statistics were used to analyze the data collected from the survey.

The findings demonstrated that the Premises Department holds a pivotal role in risk management within public higher education institutions. The application of the COSO ERM (2017) framework, with its five core components Governance and Culture, Strategy and Objective-Setting, Performance, Review and Revision, and Information, Communication, and Reporting proved relevant to the department's operations. The analysis of operational risks revealed that they were generally at a low, acceptable level, although additional mitigation measures were recommended. The study proposed an innovative risk management model, comprising three key components: Policy, Knowledge, and Technology, which aims to sustain operational risks at a low, manageable level.

Keywords: Innovation, Risk Management, Premises Department, Public Higher Education Institutions

บทนำ

ตามแนวทางการบริหารจัดการภาครัฐแนวใหม่ได้ให้ความสำคัญของการดำเนินงานที่เป็นเลิศหรือเป็นองค์กรที่มีสมรรถนะสูง (High Performance Organization : HPO) โดยขับเคลื่อนตามยุทธศาสตร์ชาติ (พ.ศ. 2561-2580) ด้านการปรับสมดุลและพัฒนาระบบการบริหารจัดการภาครัฐและทุกหน่วยงานภาครัฐจะมีการใช้เครื่องมือที่สำคัญต่อการบริหารองค์กรคือ “การจัดการความเสี่ยง” หน่วยงานที่มีการจัดการความเสี่ยงที่มีประสิทธิภาพจะช่วยเพิ่มโอกาสและความสำเร็จ ลดโอกาสของความล้มเหลวและลดความ ไม่แน่นอนในผลการดำเนินงานโดยรวมขององค์กร และจากบริบทการพัฒนาประเทศในมิติด้านการบริหารจัดการภาครัฐตามแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่สิบสาม (พ.ศ. 2566 - 2570) เพื่อส่งเสริมทุนทางสถาบันของประเทศไทยยกระดับคุณภาพและประสิทธิภาพของการบริหารจัดการภาครัฐ ให้สามารถตอบสนองต่อความต้องการของประชาชนได้อย่างเป็นรูปธรรม เสริมสร้าง ความสามารถของประเทศในการรับมือกับการเปลี่ยนแปลงและความเสี่ยงภายใต้บริบทโลกใหม่

ในสถาบันอุดมศึกษาของรัฐหรือการอุดมศึกษา (พจนานุกรมศัพท์ศึกษาศาสตร์ ฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2551) เป็นการศึกษาในระดับสูง การจัดการศึกษาหลังมัธยมศึกษาตอนปลาย ประกอบด้วยการศึกษาต่ำกว่าปริญญาตรี การศึกษาระดับปริญญาตรีและสูงกว่า ถือเป็นองค์กรหน่วยงานภาครัฐที่มีความสำคัญในการเป็นสถานศึกษาที่สร้างบัณฑิตที่มีศักยภาพเพื่อไปพัฒนาประเทศในอนาคตและมีบุคลากรที่เกี่ยวข้องจำนวนมาก อีกทั้งทางสำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา (สกอ.)

(2558) ได้กำหนดให้ระบบการจัดการความเสี่ยง (risk management system) เป็นตัวบ่งชี้หนึ่งในระบบการประกันคุณภาพภายในที่สถาบันอุดมศึกษาต้องคำนึงถึงและรายงานต่อ สกอ. ในทุกปีโดยกำหนดเกณฑ์มาตรฐานเป็นข้อ ๆ ดังนี้ คือ 1) ให้มีการแต่งตั้งคณะกรรมการหรือคณะทำงานจัดการความเสี่ยง 2) ให้มีการวิเคราะห์และระบุความเสี่ยงและปัจจัยที่ก่อให้เกิดความเสี่ยง 3) ให้มีการประเมินโอกาสและผลกระทบของความเสี่ยงและจัดลำดับความเสี่ยง 4) ให้มีการจัดทำแผนบริหารความเสี่ยงที่มีระดับความเสี่ยงสูงและดำเนินการตามแผน 5) ให้มีการติดตามและประเมินผลการดำเนินการและมีรายงานผล และ 6) ให้มีการนำผลการประเมินและข้อเสนอแนะไปใช้ในปรับแผนหรือวิเคราะห์ความเสี่ยงในปีถัดไป และจากประกาศหลักเกณฑ์กระทรวงการคลังว่าด้วยมาตรฐาน และหลักเกณฑ์ปฏิบัติการบริหารจัดการความเสี่ยงสำหรับหน่วยงานของรัฐ พ.ศ. 2562 ที่จะต้องดำเนินการในทุกระดับของหน่วยงานของรัฐ และนำเครื่องมือการจัดการความเสี่ยงที่เหมาะสมมาประยุกต์ใช้กับหน่วยงาน เพื่อให้การจัดการความเสี่ยงของหน่วยงานเกิดประสิทธิภาพสูงสุด

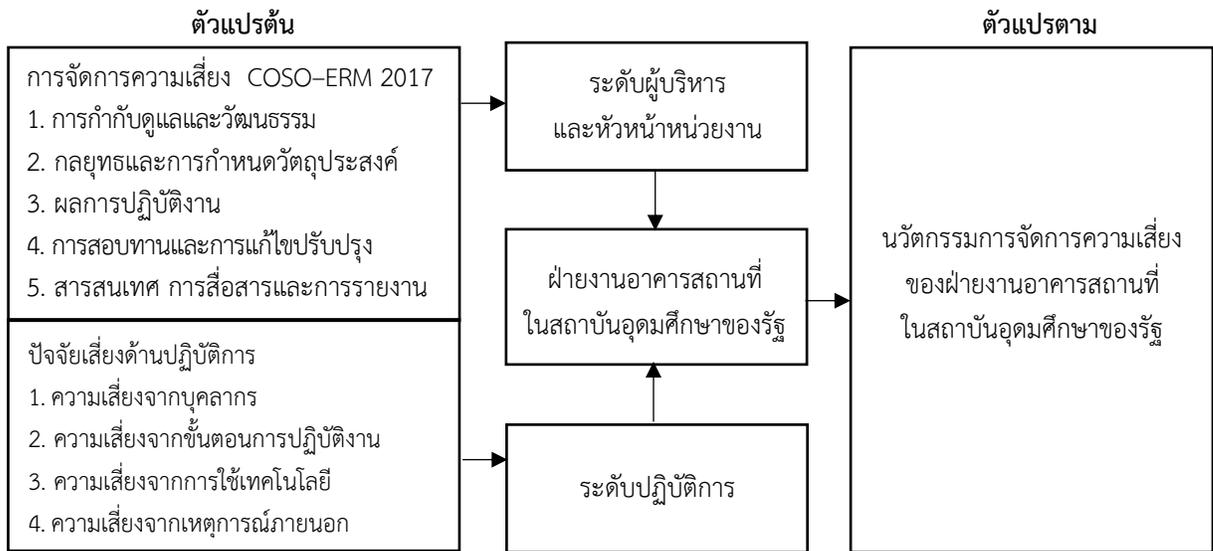
โดยหน่วยงานภายในสถาบันอุดมศึกษาของรัฐที่คอยช่วยสนับสนุนให้องค์กรดำเนินการกิจกรรมต่าง ๆ คือ ฝ่ายงานอาคารสถานที่ ซึ่งทุกหน่วยงานในสถาบันอุดมศึกษาของรัฐจะต้องมีฝ่ายงานนี้เพื่อช่วยกำกับดูแลกายภาพ ขององค์กรให้มีความพร้อมใช้งาน และเป็นฝ่ายงานที่มีต้นทุนค่าใช้จ่ายเป็นลำดับสองรองจากต้นทุนทรัพยากรบุคคล และการศึกษาวิเคราะห์การจัดสรรงบประมาณให้แก่สถาบันอุดมศึกษาในกำกับของรัฐ (สำนักงบประมาณของรัฐบาล, 2560) พบว่า ผลกระทบจากการปรับสถานภาพสถาบันอุดมศึกษาจากส่วนราชการสู่การเป็นสถาบันอุดมศึกษาในกำกับของรัฐ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในการมุ่งบรรลุวัตถุประสงค์ทางด้านการบริหารงบประมาณและความคาดหวังที่จะพึ่งพางบประมาณของรัฐหรืองบประมาณแผ่นดินให้น้อยลง จึงเป็นส่วนสำคัญที่จะส่งผลกระทบในการปฏิบัติงานของฝ่ายงานอาคารสถานที่ในสถาบันอุดมศึกษาของรัฐ เนื่องจากการจัดการความเสี่ยงในปัจจุบันไม่มีการจัดตั้ง “ศูนย์บริหารความเสี่ยง” ประเสริฐ อัครประถมพงศ์ (2563) ในการบริหารความเสี่ยงของสถาบันอุดมศึกษา จัดทำโดยสถาบันคลังสมองของชาติ โดยให้ศูนย์บริหารความเสี่ยงแยกเป็นหน่วยงานอิสระรับผิดชอบในการพัฒนาและบริหารจัดการระบบบริหารความเสี่ยงระดับมหาวิทยาลัยที่เชื่อมโยงกับส่วนงาน หน่วยงานทั่วทั้งมหาวิทยาลัย และขาดความเชี่ยวชาญเฉพาะทางในการบริหารความเสี่ยงระดับมหาวิทยาลัยอย่างเป็นทางการ ผู้วิจัยจึงเล็งเห็นความสำคัญในการศึกษาถึงการจัดการความเสี่ยงของฝ่ายงานอาคารสถานที่ในสถาบันอุดมศึกษาของรัฐ ในจังหวัดนครปฐม ซึ่งพื้นที่ในจังหวัดนครปฐมมีสถาบันอุดมศึกษาทั้งสิ้น 14 แห่ง มีจำนวนมากกว่ากรุงเทพมหานครที่มีสถาบันอุดมศึกษาทั้งสิ้น 83 แห่ง และมีความหลากหลายที่เป็นที่ตั้งของมหาวิทยาลัยที่เป็นศูนย์กลางและวิทยาเขตที่ทั้งรูปแบบการบริหารของสถาบันอุดมศึกษาของรัฐและสถาบันอุดมศึกษาในกำกับรัฐ ซึ่งอาจจะส่งต่อการบริหารในฝ่ายงานอาคารสถานที่ได้เช่นกัน โดยในการวิจัยผู้วิจัยเลือกใช้เครื่องมือการจัดการความเสี่ยงในองค์กร เพื่อศึกษาถึงปัจจัยเสี่ยงที่สำคัญของหน่วยงาน โดยใช้ขั้นตอนการจัดการความเสี่ยงตามแนวคิดการจัดการความเสี่ยง (COSO-ERM, 2017) เพื่อนำไปสู่สู่นวัตกรรมจัดการความเสี่ยงของฝ่ายงานอาคารสถานที่ในสถาบันอุดมศึกษาของรัฐ

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อพรรณนาถึงบทบาทหน้าที่ของฝ่ายงานอาคารสถานที่ในสถาบันอุดมศึกษาของรัฐ
2. เพื่อวิเคราะห์ปัจจัยเสี่ยงของฝ่ายงานอาคารสถานที่ในสถาบันอุดมศึกษาของรัฐ
3. เพื่อเสนอรูปแบบนวัตกรรมจัดการความเสี่ยงของฝ่ายงานอาคารสถานที่ในสถาบันอุดมศึกษาของรัฐ

กรอบแนวคิดในการวิจัย

กรอบแนวคิดในการวิจัยได้นำแนวคิดการจัดการความเสี่ยง (COSO-ERM, 2017) มาเป็นกรอบในการวิจัยในระดับผู้บริหารและหัวหน้าหน่วยงานของฝ่ายงานอาคารสถานที่ในสถาบันอุดมศึกษาของรัฐและนำปัจจัยเสี่ยงด้านปฏิบัติการ (เมธา สุวรรณสาร, 2566) มาใช้เป็นเครื่องมือในการเก็บข้อมูลสำหรับระดับปฏิบัติการ เพื่อนำมาวิเคราะห์และ นำเสนอรูปแบบนวัตกรรมจัดการความเสี่ยงของฝ่ายงานอาคารสถานที่ในสถาบันอุดมศึกษาของรัฐ

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

ขอบเขตการวิจัย

ขอบเขตด้านเนื้อหา

เนื้อหาวิจัย นวัตกรรมจัดการความเสี่ยงของฝ่ายงานอาคารสถานที่ในสถาบันอุดมศึกษาของรัฐผู้วิจัยใช้แนวคิดการจัดการความเสี่ยงขององค์กร COSO ERM (2017) แบ่งออกเป็น 5 องค์ประกอบ ได้แก่ 1) การกำกับดูแลและวัฒนธรรม (Governance and Culture) 2) กลยุทธ์และการกำหนดวัตถุประสงค์ (Strategy and Objective-Setting) 3) ผลการปฏิบัติงาน (Performance) 4) การสอบทานและการแก้ไขปรับปรุง (Review and Revision) และ 5) สารสนเทศ การสื่อสารและการรายงาน (Information, Communication and Reporting)

นอกจากนี้ผู้วิจัยยังได้วิเคราะห์ปัจจัยเสี่ยงด้านปฏิบัติการ โดยใช้ปัจจัยของความเสี่ยงด้านปฏิบัติการ (Operation Risk) (เมธา สุวรรณสาร, 2566) ประกอบไปด้วย 4 ปัจจัยหลัก คือ 1) ความเสี่ยงที่เกิดจากบุคลากร (People Risk) 2) ความเสี่ยงที่เกิดจากกระบวนการหรือขั้นตอนการปฏิบัติงาน (Process Risk) 3) ความเสี่ยงที่เกิดจากการใช้เทคโนโลยี (Technology Risk) 4) ความเสี่ยงที่เกิดจากเหตุการณ์ภายนอก (External Risk)

ประชากรศึกษาและกลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

ประชากรในการวิจัยประกอบไปด้วยบุคลากรในฝ่ายงานอาคารสถานที่ในสถาบันอุดมศึกษาของรัฐ ในจังหวัดนครปฐม ได้แก่ ผู้บริหารที่ดูแลฝ่ายงานอาคารสถานที่ หัวหน้าหน่วยงานอาคารสถานที่ จนถึงเจ้าหน้าที่ระดับปฏิบัติการ จากสถาบันอุดมศึกษาของรัฐ ในจังหวัดนครปฐม จำนวน 7 แห่ง ดังต่อไปนี้

1) มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลรัตนโกสินทร์	5) มหาวิทยาลัยศิลปากร วิทยาเขตพระราชวังสนามจันทร์
2) มหาวิทยาลัยมหิดล	6) มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ วิทยาเขตกำแพงแสน
3) มหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม	7) มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา วิทยาเขตศาลายา
4) มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย	

กลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญเพื่อการเก็บรวบรวมข้อมูลเชิงคุณภาพ

1. วิจัยเชิงคุณภาพ ใช้วิธีการสัมภาษณ์เชิงลึก โดยวิธีการเลือกแบบเจาะจง (Purposive sampling) โดยการกำหนดคุณสมบัติ ประกอบไปด้วยระดับผู้บริหารที่กำกับดูแลฝ่ายงานและหัวหน้าฝ่ายงานอาคารสถานที่ รวมจำนวนกลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญทั้งสิ้น 14 คน ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 คุณสมบัติของกลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

วิจัยเชิงคุณภาพ		จำนวน (คน)
สถาบันอุดมศึกษาของรัฐ ในจังหวัดนครปฐม	ระดับผู้บริหารและหัวหน้างาน	
มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลรัตนโกสินทร์	1) ผู้อำนวยการกองกลาง	1
	2) หัวหน้างานฝ่ายงานอาคารสถานที่	1
มหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม	1) ผู้อำนวยการกองกลาง	1
	2) หัวหน้างานอาคารสถานที่และภูมิสถาปัตยกรรม	1
มหาวิทยาลัยมหิดล	1) ผู้อำนวยการกองกายภาพและสิ่งแวดล้อม	1
	2) หัวหน้างานภูมิทัศน์และสิ่งแวดล้อม	1
มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย	1) ผู้อำนวยการกองโครงสร้างพื้นฐานและสิ่งแวดล้อม	1
	2) ฝ่ายอาคารสถานที่และยานพาหนะ	1
มหาวิทยาลัยศิลปากร วิทยาเขตพระราชวังสนามจันทร์	1) ผู้อำนวยการกองกลาง	1
	2) หัวหน้างานช่างและซ่อมบำรุง	1
มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ วิทยาเขตกำแพงแสน	1) ผู้อำนวยการกองบริการกลาง	1
	2) หัวหน้างานอาคารสถานที่	1
มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา วิทยาเขตศาลายา	1) ผู้อำนวยการกองกลาง	1
	2) หัวหน้าฝ่ายอาคารสถานที่และบริการ	1
รวม		14

2. วิจัยเชิงปริมาณ ประชากรศึกษาได้แก่ เจ้าหน้าที่ระดับปฏิบัติการ จำนวน 160 คน ผู้วิจัยใช้ประชากรทั้งหมดในการศึกษาครั้งนี้

วิธีดำเนินการวิจัย

ผู้วิจัยได้ดำเนินการสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย มีขั้นตอนดังนี้

1. ดำเนินการศึกษาหลักการ แนวคิด ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการจัดการความเสี่ยงในองค์กร เพื่อพัฒนาเครื่องมือใช้ในงานวิจัยโดยแบ่งเครื่องมือเป็นแบบสัมภาษณ์เชิงลึกและแบบสอบถาม

2. กำหนดแนวคำถามเพื่อใช้ในการสัมภาษณ์ ให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ตามกรอบแนวคิดของงานวิจัย

3. ร่างแบบสอบถาม พร้อมนำเครื่องมือไปตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (content validity) โดยผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 ท่าน ที่มีความรู้และประสบการณ์ในด้านการจัดการความเสี่ยง เพื่อตรวจสอบความถูกต้อง เหมาะสม สอดคล้องกับ

วัตถุประสงค์ของการวิจัยใช้วิธีวัดดัชนีความสอดคล้องระหว่างประเด็นคำถามที่ใช้ในการเก็บข้อมูลกับวัตถุประสงค์ของข้อคำถาม (index of item – objective congruence: IOC) ได้ค่า IOC ระหว่าง 0.6 - 0.7 ซึ่งสามารถใช้แบบสอบถามในการเก็บรวบรวมข้อมูลได้

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เนื่องจากการวิจัยนี้เป็นการวิจัยแบบผสมผสาน จึงแยกเครื่องมือในงานวิจัยออกเป็น 2 รูปแบบ ดังนี้

1. แบบสัมภาษณ์เชิงลึก สำหรับใช้สัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่างระดับผู้บริหารและหัวหน้าฝ่ายงานอาคารสถานที่ในสถาบันอุดมศึกษาของรัฐ โดยแบ่งออกเป็น 3 ส่วน คือ

ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ให้สัมภาษณ์ ได้แก่ ชื่อผู้ให้สัมภาษณ์ ตำแหน่งหน้าที่ และวันที่สัมภาษณ์ (ผู้วิจัยจะไม่มีการเปิดเผยข้อมูลในส่วนนี้)

ส่วนที่ 2 แบบสัมภาษณ์ตามองค์ประกอบของการจัดการความเสี่ยงในองค์กร

ส่วนที่ 3 ข้อเสนอแนะจากผู้ให้สัมภาษณ์

2. แบบสอบถาม ใช้สำหรับแบบสอบถามตามปัจจัยเสี่ยงด้านการปฏิบัติงานของฝ่ายงานอาคารสถานที่ในสถาบันอุดมศึกษาของรัฐ เพื่อถามถึงระดับของความถี่และโอกาสที่ความเสี่ยงเคยเกิดขึ้นแล้วหรืออาจจะเกิดขึ้นได้ในอนาคต โดยแบ่งออกเป็น 3 ส่วน

ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ เพศ ฝ่ายงานหรือแผนก และประสบการณ์ทำงาน

ส่วนที่ 2 ความคิดเห็นของระดับของโอกาสและผลกระทบของความเสี่ยงด้านปฏิบัติงานในปัจจุบันหลัก คือ 1) ความเสี่ยงที่เกิดจากบุคลากร 2) ความเสี่ยงที่เกิดจากกระบวนการหรือขั้นตอนการปฏิบัติงาน 3) ความเสี่ยงที่เกิดจากการใช้เทคโนโลยี 4) ความเสี่ยงที่เกิดจากเหตุการณ์ภายนอก

ส่วนที่ 3 ข้อเสนอแนะเพิ่มเติม/ปัจจัยเสี่ยงด้านปฏิบัติงานอื่น ๆ ที่สำคัญ

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยได้เก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อนำมาวิเคราะห์ตามรูปแบบของเครื่องมือแบ่งออกเป็น 2 รูปแบบ ดังนี้

1. แบบสัมภาษณ์เชิงลึก ผู้วิจัยได้ทำหนังสือเพื่อขอเข้าสัมภาษณ์ในหน่วยงานตามกลุ่มตัวอย่าง นัดวันสัมภาษณ์และเข้าสัมภาษณ์ในพื้นที่หรือใช้รูปแบบการสัมภาษณ์ออนไลน์ผ่านโปรแกรมสำเร็จรูป Google Meet และรวบรวมข้อมูลการจากบันทึกคำสัมภาษณ์ หรือรวบรวมข้อมูลจากการตอบกลับผ่านการแบ่งปันข้อมูลโดยใช้แบบฟอร์มของโปรแกรมสำเร็จรูป Microsoft Excel เพื่อให้ปรับปรุงเพิ่มเติมคำสัมภาษณ์ให้มีเนื้อหาที่ตรงกับการดำเนินการของหน่วยงานและสอดคล้องกับวัตถุประสงค์

2. แบบสอบถาม ผู้วิจัยได้ทำหนังสือเพื่อขอเข้าพื้นที่ในหน่วยงาน เพื่อประสานขอความร่วมมือกับหัวหน้างานอาคารสถานที่หรือผู้ที่เกี่ยวข้อง ให้ส่งแบบสอบถามไปยังเจ้าหน้าที่ระดับปฏิบัติการ ผ่านช่องทางแบบสอบถามใน Google Form หรือ Qr-code และรวบรวมแบบสอบถามให้กลับมาทั้งสิ้นจำนวน 150 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 93.75 ซึ่งเพียงพอต่อการวิเคราะห์ข้อมูล ในลำดับต่อไป

การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยได้วิเคราะห์ข้อมูลตามรูปแบบของเครื่องมือแบ่งออกเป็น 2 รูปแบบ ดังนี้

1. แบบสัมภาษณ์เชิงลึก นำข้อมูลการจากบันทึกคำสัมภาษณ์ หรือรวบรวมข้อมูลจากการตอบกลับผ่านการแบ่งปันข้อมูลโดยใช้แบบฟอร์มของโปรแกรมสำเร็จรูป Microsoft Excel ที่ได้มาวิเคราะห์แก่นสาระ (Thematic Analysis) แล้วนำ

ข้อมูลมาเขียนบรรยายเชิงพรรณนา โดยจัดระบบข้อมูลและลดทอนข้อมูลที่ไม่จำเป็นออก (Data reduction) จากนั้นผู้วิจัยจะทำการตีความ (Interpret) โดยพยายามตีความหมายออกมาจากข้อมูลที่มีอยู่และหาความเชื่อมโยงของข้อมูลที่ปรากฏและสรุปเนื้อหา

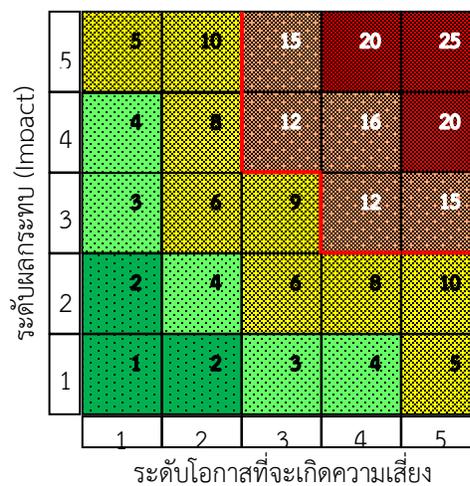
2. แบบสอบถาม วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติเชิงพรรณนา ได้แก่ ความถี่ (Frequency) และ ฐานนิยม (Mode) และนำค่าฐานนิยมของปัจจัยเสี่ยงในแต่ละด้านมาใส่ในตารางประเมินระดับความเสี่ยง (Risk Matrix) เพื่อหาระดับความเสี่ยงของแต่ละปัจจัยเสี่ยง และนำปัจจัยเสี่ยงมาจัดลำดับหาปัจจัยเสี่ยงที่สำคัญ และแนวทางในการจัดการความเสี่ยงด้านปฏิบัติงาน โดยพิจารณาจัดลำดับความสำคัญของความเสี่ยงที่มีอยู่โดยการประเมินจากโอกาสที่จะเกิด (Likelihood) และผลกระทบ (Impact)

ตารางที่ 3 แสดงตัวอย่างโอกาสที่จะเกิดเหตุการณ์ความเสี่ยง

ระดับ	โอกาส	คำอธิบาย
5	สูงมาก	1 เดือนต่อครั้ง หรือน้อยกว่า (มีโอกาสในการเกิดขึ้นเกือบทุกเดือน)
4	สูง	1 - 6 เดือนต่อครั้ง (มีโอกาสในการเกิดค่อนข้างสูง)
3	ปานกลาง	1 ปีต่อครั้ง (มีโอกาสในเกิดบางครั้ง)
2	น้อย	2-3 ปีต่อครั้ง (อาจมีโอกาสดังแต่นาน ๆ ครั้ง)
1	น้อยมาก	มากกว่า 5 ปีต่อครั้ง (มีโอกาสดังแต่น้อยมาก)

ตารางที่ 4 แสดงตัวอย่างผลกระทบหลังจากเกิดเหตุการณ์ความเสี่ยง

ระดับ	ผลกระทบ	คำอธิบาย
5	สูงมาก	มีบาดเจ็บถึงชีวิต / สูญเสียอวัยวะสำคัญ / ทุพพลภาพ / มูลค่าความเสียหายมากกว่า 1 ล้านบาท
4	สูง	มีบาดเจ็บสาหัส / สูญเสียอวัยวะถึงหยุดงานมากกว่า 20 วัน / ความเสียหาย 5 แสนบาท – 1 ล้านบาท
3	ปานกลาง	มีบาดเจ็บ ถึงหยุดงาน มากกว่า 7 วัน แต่ไม่เกิน 20 วัน / ความเสียหาย 1 แสนบาท – 5 แสนบาท
2	น้อย	มีบาดเจ็บ หยุดงานไม่เกิน 7 วัน / มูลค่าความเสียหายมากกว่า 1 หมื่นบาท – 1 แสนบาท
1	น้อยมาก	มีบาดเจ็บเล็กน้อย ไม่หยุดงาน / มูลค่าความเสียหายไม่เกิน 1 หมื่นบาท

ภาพที่ 2 ตารางประเมินระดับความเสี่ยง (Risk Matrix)

สูตรคำนวณระดับความเสี่ยง

$$\text{ระดับความเสี่ยง (Risk Level)} = \text{ระดับโอกาสที่จะเกิด (Likelihood)} \times \text{ระดับผลกระทบ (Impact)}$$

ตารางที่ 5 แสดงการแปลความหมายของระดับความเสี่ยงตามแผนภูมิความเสี่ยง

สัญลักษณ์	ระดับความเสี่ยง	ระดับคะแนน	ความหมาย
	สูงมาก (Extreme)	20 - 25	ระดับที่ไม่สามารถยอมรับได้ จำเป็นต้องเร่งจัดการแก้ไขอย่างเร่งด่วน
	สูง (High)	11 - 19	ระดับที่ไม่สามารถยอมรับได้ จำเป็นต้องเร่งจัดการแก้ไข
	ปานกลาง (Medium)	5 - 10	ระดับที่พอยอมรับได้ โดยเฝ้าระวัง ไม่ให้มีระดับที่สูงขึ้น
	น้อย (Low)	3 - 4	ระดับที่สามารถรับได้ พยายามลดความเสี่ยง ให้อยู่ในระดับที่น้อยลงต่อไป
	น้อยมาก (Very Low)	1 - 2	ระดับยอมรับได้ โดยใช้วิธีควบคุมปกติ

ผลการวิจัย

ผลการวิจัย “นวัตกรรมการจัดการความเสี่ยงของฝ่ายงานอาคารสถานที่ในสถาบันอุดมศึกษาของรัฐ” บุคลากรที่ปฏิบัติงานที่เกี่ยวข้องกับฝ่ายงานอาคารสถานที่ในสถาบันอุดมศึกษาของรัฐ ทั้งในระดับผู้บริหาร ระดับหัวหน้างานและระดับปฏิบัติการควรปฏิบัติดังนี้

1. บทบาทหน้าที่และความรับผิดชอบงานอาคารสถานที่ในสถาบันอุดมศึกษาของรัฐ มีหน้าที่ความรับผิดชอบในการดูแลบำรุงรักษาอาคารสถานที่ทั้งในส่วนส่วนตัวอาคารและภูมิทัศน์โดยรอบบริเวณอาคารให้เกิดความร่มรื่น เป็นสัดส่วน สวยงาม เอื้อต่อการเรียนรู้ของผู้เรียนรวมทั้งความสะอาดและความปลอดภัยของผู้ใช้งานอาคาร ให้บริการสิ่งอำนวยความสะดวกต่าง ๆ สนับสนุน ส่งเสริม ประสานงานและอำนวยความสะดวก ให้การปฏิบัติงานของสถานศึกษาเป็นไปด้วยความเรียบร้อย มีประสิทธิภาพและประสิทธิผล เพื่อประชาสัมพันธ์ เผยแพร่ข้อมูลข่าวสารและผลงานของสถานศึกษาต่อสาธารณชน ซึ่งจะก่อให้เกิดความรู้ ความเข้าใจ เจตคติที่ดี เลื่อมใส ศรัทธาและให้การสนับสนุนองค์กร โดยแบ่งการจัดการความเสี่ยงของฝ่ายงานอาคารสถานที่ออกเป็น 5 องค์ประกอบ ตามแนวคิดการจัดการความเสี่ยงขององค์กร COSO ERM (2017) ได้ดังนี้ คือ 1) การกำกับดูแลและวัฒนธรรม พบว่า มีการกำกับควบคุมดูแลโดยคณะกรรมการจัดการความเสี่ยง โดยการจัดตั้งโครงสร้างดำเนินงานที่มีคณะกรรมการจัดการความเสี่ยงมาจากระดับผู้บริหารและหัวหน้างานที่เกี่ยวข้อง และกำหนดวิสัยทัศน์และพันธกิจให้สอดคล้องกับบริบทของมหาวิทยาลัย แต่ส่วนใหญ่ยังขาดการดึงดูด พัฒนาและรักษาบุคคลที่มีความสามารถให้มาปฏิบัติงานอยู่ในคณะกรรมการจัดการความเสี่ยง 2) กลยุทธ์และการกำหนดวัตถุประสงค์ พบว่า มีการกำหนดวัตถุประสงค์และกำหนดระดับความเสี่ยง มีการใช้เครื่องมือรูปแบบตารางการจัดการความเสี่ยงในการประเมินกลยุทธ์ 3) ผลการปฏิบัติงาน พบว่า มีการระบุความเสี่ยงเพื่อนำมาประเมินความรุนแรงของความเสี่ยงและจัดลำดับความสำคัญของความเสี่ยง รวมถึงวิธีการตอบสนองความเสี่ยง แต่พบว่าปัจจัยความเสี่ยงที่นำมาวิเคราะห์เป็นปัจจัยเฉพาะที่ของฝ่ายงานอาคารสถานที่ในสถาบันอุดมศึกษาของรัฐที่เล็งเห็นถึงความสำคัญ ยังไม่

ละเอียดและครอบคลุม และยังขาดความรู้และความเข้าใจในการกำหนดระดับความเสี่ยง 4) การสอบทานและการแก้ไขปรับปรุงพบว่า ฝ่ายงานอาคารสถานที่ในสถาบันอุดมศึกษาของรัฐมีการประเมินและปรับปรุงกระบวนการจัดการความเสี่ยง แต่ยังคงขาดความต่อเนื่องตามปัจจัยเสี่ยงในปีที่ผ่านมา โดยจะเน้นความเสี่ยงที่พบในปัจจุบันและความเสี่ยงที่อาจเกิดขึ้นได้ในอนาคต 5) สารสนเทศการสื่อสารและการรายงาน พบว่า มีการใช้ระบบสารสนเทศมาใช้ในการสื่อสารด้านความเสี่ยงและมีการรายงานความเสี่ยงโดยสรุปเป็นภาพรวมในแผนบริหารความเสี่ยงประจำปี

2. ปัจจัยเสี่ยงที่สำคัญของฝ่ายงานอาคารสถานที่ในสถาบันอุดมศึกษาของรัฐ ด้านการปฏิบัติงานส่วนใหญ่อยู่ในระดับความเสี่ยงน้อยที่สามารถรับได้ พยายามลดความเสี่ยงให้อยู่ในระดับที่น้อยลงต่อไป โดยมีปัจจัยเสี่ยงตามประเด็น ดังนี้ 1) ประเด็น ความเสี่ยงจากบุคลากรที่สำคัญคือ ความด้อยศักยภาพของพนักงาน ความผิดพลาดของพนักงาน ซึ่งหากเกิดขึ้นแล้วจะส่งผลทำให้เกิดผลกระทบค่อนข้างสูง 2) ประเด็นความเสี่ยงจากขั้นตอนการปฏิบัติงานที่สำคัญ คือ ระบบงานขาดมาตรฐานและการควบคุมที่ดี ซึ่งจะส่งผลกระทบต่อหน่วยงานอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง 3) ประเด็นความเสี่ยงจากการใช้เทคโนโลยีที่สำคัญ คือ ขาดการรักษาความปลอดภัยตามมาตรฐานที่ดี ซึ่งจะส่งผลกระทบต่อข้อมูลที่สำคัญ และ 4) ประเด็นความเสี่ยงจากเหตุการณ์ภายนอกที่สำคัญ คือ การเกิดโรคระบาด ซึ่งจะส่งผลกระทบต่อการทำงานอย่างสูง

ตารางที่ 6 ระดับความเสี่ยงตามฐานนิยมของโอกาสและผลกระทบตามปัจจัยเสี่ยงด้านปฏิบัติงาน

ปัจจัยเสี่ยง	ฐานนิยม (Mode)		ระดับความเสี่ยง (แปลผล)
	โอกาส (Likelihood)	ผลกระทบ (Impact)	
จากบุคลากร (People Risk)			
1. ความด้อยศักยภาพของพนักงาน	2	1	น้อยมาก
2. การทุจริต	1	1	น้อยมาก
3. ความผิดพลาดของพนักงาน	2	2	น้อย
4. ขาดการบริหารและการจัดการบุคลากร	2	2	น้อย
5. มีการบริหารทรัพยากรขององค์กรกับงานที่ล้าสมัย	2	2	น้อย
จากขั้นตอนปฏิบัติงาน (Process Risk)			
1. ความบกพร่องของการบริหารองค์กร	2	2	น้อย
2. ผลิตภัณฑ์และบริการที่ไม่เหมาะสม	2	2	น้อย
3. การไม่ปฏิบัติตามกฎหมาย กฎเกณฑ์ ระเบียบปฏิบัติ	1	2	น้อยมาก
4. ขาดการสื่อสารเพื่อสร้างความเข้าใจ	2	2	น้อย
5. ระบบงานขาดมาตรฐานและการควบคุมที่ดี	2	1	น้อยมาก
จากการใช้เทคโนโลยี (Technology Risk)			
1. ขาดการรักษาความปลอดภัยตามมาตรฐานที่ดี	1	1	น้อยมาก
2. ระบบงานมีข้อผิดพลาดหรือล้มเหลว	2	2	น้อย
3. ความบกพร่องของโปรแกรมคอมพิวเตอร์	2	2	น้อย
4. ความบกพร่องของระบบการสื่อสาร	2	2	น้อย
5. สารสนเทศที่ใช้ในการปฏิบัติงานไม่น่าเชื่อถือ	1	2	น้อยมาก
จากเหตุการณ์ภายนอก (External Risk)			
1. เกิดอุบัติเหตุทางธรรมชาติ	1	2	น้อยมาก

ปัจจัยเสี่ยง	ฐานนิยม (Mode)		ระดับความเสี่ยง (แปลผล)
	โอกาส (Likelihood)	ผลกระทบ (Impact)	
2. ภัยทางเศรษฐกิจ	1	1	น้อยมาก
3. การเมืองและนโยบายรัฐบาล	2	1	น้อยมาก
4. สังคมและชุมชนโดยรอบ	2	1	น้อยมาก
5. การเกิดโรคระบาด	2	2	น้อย

จากตารางที่ 6 พบว่า ปัจจัยเสี่ยงด้านการปฏิบัติงานส่วนใหญ่เมื่อนำมาใส่ตารางประเมินระดับความเสี่ยง อยู่ในระดับความเสี่ยงน้อยถึงน้อยมาก โชนพื้นที่สีเขียวถึงเขียวอ่อน ที่สามารถยอมรับได้แต่ต้องพยายามลดความเสี่ยงให้อยู่ในระดับที่น้อยลง

3. รูปแบบนวัตกรรมจัดการความเสี่ยงของฝ่ายงานอาคารสถานที่ในสถาบันอุดมศึกษาของรัฐ ควรเริ่มต้นจากการพัฒนาบุคลากรโดยใช้เทคโนโลยีมาคอยช่วยเหลือสนับสนุนในการเพิ่มพูนทักษะความรู้และการปฏิบัติ เช่น 1) การใช้โปรแกรมสร้างสถานการณ์จำลอง (Simulation) หรือ (Augmented reality : AR) มาใช้ในฝ่ายงานอาคารสถานที่กับเหตุการณ์ตาม ปัจจัยเสี่ยงต่าง ๆ ที่จะส่งกระทบต่อการปฏิบัติงานของหน่วยงาน 2) การใช้ระบบควบคุมและวิเคราะห์อุปกรณ์ระยะทางไกล (Supervisory Control and Data Acquisition : SCADA) ให้แสดงการทำงานของอุปกรณ์ แบบ Real-time 3) การใช้เครื่องมือในการทำนายหรือพยากรณ์สภาพอากาศที่มีความแม่นยำเพื่อการเตรียมความพร้อมและรองรับความเสี่ยงจากปัจจัยภายนอก (Artificial Intelligence : AI) 4) มีการจัดตั้งหน่วยงานในการอบรม (Training Center) 5) การใช้โปรแกรมในการจัดระบบงานรวมถึงข้อมูลทางสถิติที่เกี่ยวข้องทั้งหมด (Big Data) และ การใช้โปรแกรม (Building Information Modeling) ในการจัดทำแบบจำลองอาคารสถานที่ระบบ 3 มิติ ให้ช่วยดูแลบำรุงรักษาโรงงานอาคารสถานที่ได้ดียิ่งขึ้น

สรุปและอภิปรายผล

นวัตกรรมจัดการความเสี่ยงของฝ่ายงานอาคารสถานที่ในสถาบันอุดมศึกษาของรัฐ ที่ผู้วิจัยรวบรวมข้อมูลทั้งเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ จากผู้ให้ข้อมูลสำคัญที่เป็นผู้บริหารสถานศึกษา และเจ้าหน้าที่ระดับปฏิบัติการ อภิปรายผลการวิจัยได้ดังนี้

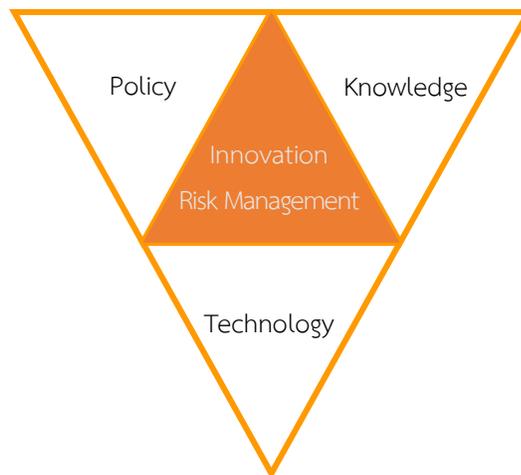
1. ด้านบทบาทหน้าที่และความรับผิดชอบของฝ่ายงานอาคารสถานที่ในสถาบันอุดมศึกษาของรัฐ ได้มีการนำรูปแบบการจัดการความเสี่ยงในองค์กรมาใช้เป็นเครื่องมือในการวิเคราะห์ความเสี่ยงในฝ่ายงานอาคารสถานที่ สอดคล้องกับงานวิจัยของ จักรกฤษณ์ โปณะทอง (2560) ที่ให้ความสำคัญด้านการบริหารจัดการความเสี่ยงมีความสำคัญมากในสถาบันอุดมศึกษา โดยผ่านกระบวนการบริหารจัดการที่หลากหลายตามสถานการณ์ต่าง ๆ ของความเสี่ยงที่เกิดขึ้นในสถาบันอุดมศึกษาและโครงสร้างดำเนินงานที่มีคณะกรรมการจัดการความเสี่ยงมาจากระดับผู้บริหารและหัวหน้างาน สอดคล้องกับงานวิจัยของนุกูลแดงภูมิ (2564) ที่ผลการวิจัยพบว่า ระบบบริหารความเสี่ยงจะประสบความสำเร็จได้นั้นต้องได้รับการสนับสนุนจากผู้บริหารระดับสูงเพื่อสร้างความตระหนักถึงความสำคัญภายใต้ความร่วมมือจากบุคลากรทุกส่วนงานในองค์กร และมีการประเมินและปรับปรุงกระบวนการจัดการความเสี่ยงมีการใช้ระบบสารสนเทศมาใช้ในการสื่อสารด้านความเสี่ยง สอดคล้องกับงานวิจัยของ สิริลักษณ์ ซื่อสัตย์และคณะ (2564) ที่กล่าวว่ากระบวนการตัดสินใจของผู้บริหารให้ความสำคัญกับ 3 องค์ประกอบ ได้แก่ การกำกับดูแลกิจการและวัฒนธรรมองค์กร การทบทวนและการปรับปรุงแก้ไขและสารสนเทศ การสื่อสารและการรายงาน และนำแนวคิดการจัดการความเสี่ยงมาใช้ในการจัดการความเสี่ยงของฝ่ายงานอาคารสถานที่ นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ

ธงชัย ทองมา (2558) ที่กล่าวว่า เกณฑ์มาตรฐานการประเมินความเสี่ยงในการบริหารจัดการทรัพยากรทางกายภาพอาคารสำนักงาน สามารถนำมาใช้การประเมินได้

2. ปัจจัยเสี่ยงของฝ่ายงานอาคารสถานที่ในสถาบันอุดมศึกษาของรัฐ ด้านการปฏิบัติงานส่วนใหญ่อยู่ในระดับความเสี่ยงน้อยที่สามารถยอมรับได้ ไม่สอดคล้องกับงานวิจัยของ เกียรติคุณ จินตวร และคณะ (2561) ที่กล่าวว่า ความเสี่ยงด้านปฏิบัติการจะมีความเสี่ยงสูง ติดอยู่ใน 3 ลำดับแรกในแต่ละปี ซึ่งอาจเกิดจากบุคลากรยังขาดความเข้าใจในการประเมินความเสี่ยงและต้องพยายาม ลดความเสี่ยงปรับปรุงให้อยู่ในระดับที่น้อยลงต่อไป สอดคล้องกับงานวิจัยของจรรยาธัม อินนพคุณ และเฉลิมพร เย็นเยือก (2563) ที่กล่าวว่า ส่วนใหญ่มีความคิดเห็นมีการปรับปรุงข้อกำหนดหรือวิธีการจัดการความเสี่ยงในการปฏิบัติงานของหน่วยงานอยู่เสมอ

3. รูปแบบนวัตกรรมจัดการความเสี่ยงของฝ่ายงานอาคารสถานที่ในสถาบันอุดมศึกษาของรัฐ ควรเริ่มต้นจากการพัฒนาบุคลากรโดยใช้เทคโนโลยีมาคอยช่วยเหลือสนับสนุนในการเพิ่มพูนทักษะความรู้และการปฏิบัติ สอดคล้องกับงานวิจัยของ จิตพนธ์ ชุมเกต และนิศา สวัสดิ์พงษ์ (2558) ที่กล่าวว่า บุคลากรส่วนใหญ่ยังไม่มีทักษะและความรู้ในการจัดการความเสี่ยง ยังขาดผู้เชี่ยวชาญ/ที่ปรึกษาในการให้คำแนะนำในการเขียนแผนงาน และมีการใช้เทคโนโลยีต่าง ๆ มาช่วยเพิ่มประสิทธิภาพในการควบคุมและป้องกันความเสี่ยงไม่ให้เกิดขึ้น สอดคล้องกับงานวิจัยของ สมยศ ชี้แจ้ง (2558) ที่กล่าวว่า ระบบบริหารความเสี่ยงที่เหมาะสมสำหรับสถาบันอุดมศึกษาไทยมีจุดเน้น คือการพัฒนาหรือปรับปรุงระบบการบริหารความเสี่ยงให้มีความทันสมัย ความเพียงพอและความทันกาล

สรุปในการศึกษาวิจัยในครั้งนี้พบว่านวัตกรรมจัดการความเสี่ยง (Innovation Risk Management) ของฝ่ายงานอาคารสถานที่ในสถาบันอุดมศึกษาของรัฐ มีการใช้แนวคิดการจัดการความเสี่ยงองค์กร COSO ERM (2017) มาประยุกต์ใช้ในหน่วยงานและรูปแบบของนวัตกรรมจัดการความเสี่ยง จะต้องมียุทธศาสตร์ประกอบที่สำคัญ ดังนี้ คือ 1) นโยบาย (Policy) การจัดการความเสี่ยงและการให้ความสำคัญที่มาจากระดับผู้บริหาร 2) บุคลากรต้องมียุทธศาสตร์ความรู้ (Knowledge) ในการใช้เครื่องมือในการจัดการความเสี่ยงตามขั้นตอนต่าง ๆ 3) การใช้เทคโนโลยี (Technology) ที่ทันสมัยมากำกับ ติดตาม และควบคุมไม่ให้เกิดความเสี่ยงเกิดขึ้น หรือให้ความเสี่ยงได้รับการตอบสนองแก้ไขอย่างถูกต้องรวดเร็ว ซึ่งส่งผลทำให้ความเสี่ยงในด้านปฏิบัติงานในภาพรวมอยู่ในระดับความเสี่ยงน้อยที่สามารถยอมรับได้ ดังในภาพที่ 3

ภาพที่ 3 องค์ประกอบนวัตกรรมจัดการความเสี่ยงของฝ่ายงานอาคารสถานที่ในสถาบันอุดมศึกษาของรัฐ
ที่มา: ผู้วิจัย

ข้อเสนอแนะ

จากการวิจัยนวัตกรรมการจัดการความเสี่ยงของฝ่ายงานอาคารสถานที่ในสถาบันอุดมศึกษาของรัฐ ในแต่ละที่ควรมีการจัดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ (Knowledge Management) และแนวปฏิบัติที่เป็นเลิศ (Best Practice) ในการจัดการความเสี่ยงเพื่อนำมาวิเคราะห์ SWOT เพื่อหาจุดเด่นและข้อด้อยทั้งที่เกิดจากปัจจัยภายในและปัจจัยภายนอก นำมาสู่นวัตกรรมการจัดการความเสี่ยงแบบยั่งยืน โดยนำแนวคิด ESG เป็นเกี่ยวกับการพัฒนาขององค์กรอย่างยั่งยืน ซึ่งย่อมาจาก Environment, Social, และ Governance คำนึงถึงความรับผิดชอบต่อ 3 ด้านหลัก คือ สิ่งแวดล้อม สังคมการกำกับดูแล มาประยุกต์ใช้ร่วมกันกับการจัดการความเสี่ยงในฝ่ายงานอาคารสถานที่ในสถาบันอุดมศึกษาของรัฐ ควรดำเนินการตามองค์ประกอบนวัตกรรมการจัดการความเสี่ยงดังนี้

- 1) ด้านนโยบาย (Policy) ฝ่ายงานอาคารสถานที่ในสถาบันอุดมศึกษาของรัฐ ควรมีการจัดทำนโยบายที่เหมาะสมและสะท้อนถึงกิจกรรมของหน่วยงานเองโดยนำนโยบายการจัดการความเสี่ยงของมหาวิทยาลัยเป็นเกณฑ์
- 2) ด้านองค์ความรู้ (Knowledge) ฝ่ายงานอาคารสถานที่ในสถาบันอุดมศึกษาของรัฐ ควรมีการจัดฝึกอบรมพัฒนาองค์ความรู้ในเรื่องการจัดการความเสี่ยงให้กับบุคลากรในหน่วยงานทุกคน
- 3) ด้านเทคโนโลยี (Technology) ฝ่ายงานอาคารสถานที่ในสถาบันอุดมศึกษาของรัฐ ควรมีการใช้เทคโนโลยีมาช่วยในการจัดการความเสี่ยงทั้งในด้านการจัดเก็บข้อมูลความเสี่ยงทางสถิติหรืออุปกรณ์ในการตรวจจับความผิดปกติของเครื่องมือและอุปกรณ์ในหน่วยงานให้สามารถป้องกันความเสี่ยงที่อาจเกิดขึ้นได้

เอกสารอ้างอิง

- เกียรติคุณ จินตวรและคณะ. (2561). *การบริหารความเสี่ยงของสถาบันอุดมศึกษาเอกชนแบบครบวงจรในประเทศไทย*. วารสารวิชาการ มหาวิทยาลัยธนบุรี. 12(ฉบับพิเศษ), 56-61.
- จรรยาศรี อินนพคุณ และเฉลิมพร เย็นเยือก. (2563). *การจัดการความเสี่ยงในหน่วยงานภาครัฐ กรณีศึกษาหน่วยงานราชการอำเภอเมือง จังหวัดสระบุรี*. วารสารรัชต์ภาคย์. 14(33), 91-104.
- จิตพนธ์ ชุมเกต และนิยดา สวัสดิ์พงษ์. (2558). *การจัดการความเสี่ยงเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการจัดการองค์กรของหน่วยงานสนับสนุนการศึกษาและบริการวิชาการในสถาบันอุดมศึกษาภาครัฐ*. วารสารวิชาการมหาวิทยาลัยกรุงเทพธนบุรี. 4(1), 40-49.
- จักรกฤษณ์ โปณะทอง. (2560). *ปัจจัยเสี่ยงบนความท้าทายของการบริหารจัดการสถาบันอุดมศึกษาในศตวรรษที่ 21*. สุทธิปริทัศน์. 31(99), 260-273.
- ธงชัย ทองมา. (2558). *การพัฒนาเกณฑ์มาตรฐานการประเมินความเสี่ยงในการบริหารจัดการทรัพยากรทางกายภาพอาคารสำนักงาน*. (วิทยานิพนธ์หลักสูตรปริญญาปรัชญาดุษฎีบัณฑิต). นครปฐม. มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- นุกูล แดงภูมิ. (2564). *การบริหารความเสี่ยงทั่วทั้งองค์กร (Enterprise Risk Management : ERM) เครื่องมือบริหารเชิงรุก ปัจจัยความสำเร็จขององค์กร*. วารสารวิจัยราชภัฏธนบุรีรับใช้สังคม. 7(1), 54-71.
- ประเสริฐ อัครประถมพงศ์. (2563). *การบริหารความเสี่ยงของสถาบันอุดมศึกษา*. สถาบันคลังสมองของชาติ. กรุงเทพมหานคร.
- เมธา สุวรรณสาร. (2552). *แนวทางกรอบคู่มือการบริหารความเสี่ยงขององค์กร*. สืบค้น 2 ตุลาคม 2566. จาก <https://itgthailand.wordpress.com/2009/03/21/แนวทางกรอบคู่มือการบริหาร-5/>.
- สมัยศ ชีแจง. (2558). *การพัฒนาระบบบริหารความเสี่ยงสำหรับสถาบันอุดมศึกษาไทย*. สยามวิชาการ. 16(26), 17-30.
- สิริลักษณ์ ชื้อสัสดีและคณะ. (2564). *กระบวนการบริหารความเสี่ยงทั่วทั้งองค์กรในสถาบันอุดมศึกษาของรัฐ*. วารสารนักบริหาร. 41(2). 51-62.

.....
สำนักงานประมาณของรัฐสภา. (2560). การศึกษาวิเคราะห์การจัดสรรงบประมาณให้แก่สถาบันอุดมศึกษาในกำกับของรัฐ.

สืบค้น 2 ตุลาคม 2566. จาก

https://www.parliament.go.th/ewtadmin/ewt/parbudget/ewt_dl_link.php?nid=424.

สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา. (2558). คู่มือการประกันคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษา ระดับอุดมศึกษา พ.ศ.

2557. กรุงเทพฯ: ห้างหุ้นส่วนจำกัด ภาพพิมพ์.

COSO-ERM (2017). *Integrating with Strategy and Performance Executive Summary*. Retrieved 2 October 2023

from https://www.coso.org/_files/ugd/3059fc_61ea5985b03c4293960642fdce408eaa.pdf.